

νοικοκυρά

νοικοκυρά, η, πλ. **νοικοκυρές** κ. **νοικοκυράδες, οι**, ουσ. [<μσν. νοικοκυρά, θηλ. ου ουσ. νοικοκύρης]. **1.** η οικοδέσποινα, η κυρία του σπιτιού και της οικογένειας: «ποια είναι η νοικοκυρά αυτού του σπιτιού;». **2.** αυτή που ασχολείται με προθυμία και αγάπη με τις δουλειές του σπιτιού της: «είναι πολύ τυχερός, γιατί παντρεύτηκε και όμορφη γυναίκα και νοικοκυρά». **3.** η ιδιοκτήτρια ενός σπιτιού: «κάθε πρώτη του μηνός πληρώνω το νοίκι στη νοικοκυρά μου». (Λαϊκό τραγούδι: *έτσι και σε δει η νοικοκυρά μου και ρωτήσει τι θες στην κάμαρά μου, πες της καθαρά πως είσαι η κυρά μου*)· βλ. και λ. νοικοκύρης·

- αδειάζει το καλάθι της νοικοκυράς, βλ. λ. [καλάθι](#)·

- γεμίζει το καλάθι της νοικοκυράς, βλ. λ. [καλάθι](#)·

- η καλή νοικοκυρά είναι δούλα και κυρά, λέγεται για τη γυναίκα εκείνη που ασχολείται με αγάπη και προθυμία με τις δουλειές του σπιτιού της και τη φροντίδα των οικείων της, αλλά, παράλληλα, ζει και αντιμετωπίζεται από αυτούς ως κυρία και τις προσφέρουν τιμές και απολαύσεις. Πρβλ.: *να 'ταν κοντά σου να 'ρχομουν δούλα με θες, κυρά σου, να σου 'τοιμάζω το ψωμί που πας για τη δουλειά σου και να ρωτώ την έννοια σου στα μάτια τα μελένια σου!* (Λαϊκό τραγούδι)·

- *κάνω νοικοκυρά (κάποια)*, (για άντρες) την παντρεύομαι: «την πήρε φτωχή και την έκανε νοικοκυρά». (Λαϊκό τραγούδι: *πήγα και στεφανώθηκα μες τον Άγιο Διονύση και σ' έκανα νοικοκυρά και ποιος να σου μιλήσει*). Πολύ σπάνια ακούγεται στο αρσενικό.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας